

A DIGITÁLIS IRODALMI AKADÉMIA ELSŐ KÉT ÉVTIZEDE¹

TÓSZEGI ZSUZSANNA

ELTE BTK KITI, címzetes egyetemi docens

A Digitális Halhatatlanok Társaságától a Digitális Irodalmi Akadémia program létrejöttéig

Az ezeréves államiság méltó megünneplésének szervezésére hozták létre a *Magyar Millenniumi Emlékbizottságot*, amely 1996–2000 között több nagy projektet irányított és számos programot szervezett. Az emlékbizottság elnöki tisztségét – miniszteri biztosi rangban – *Erdődy Gábor*, az ismert történész töltötte be.

A millenniumi programok között szerepelt – többek között – a *Magyar Irodalom Háza*¹ kialakítása (benne a Károlyi-palota 1996-2000 között zajló műemléki rekonstrukciója) és a *Neumann Digitális Könyvtár és Multimédia Központ* létrehozatala.²

A millenniumi programok részét képezték az 1848-as forradalom 150 éves évfordulójára való megemlékezések. Az eseményhez kötődött egy akkor még nagyon újszerűnek számító program, amely a magyar íróknak, költőknek a nemzeti függetlenségi törekvésekben és a polgárosodásban játszott különleges szerepvállalására reflektált. A kulturális tárca kezdeményezte a *Digitális Halhatatlanok Társasága* létrehozását, amelynek egyik fontos eleme a kortárs írók legjavának életművéből egy ingyenesen elérhető digitalizált szöveggyűjtemény kialakítása.

A Digitális Halhatatlanok program létrejöttében döntő szerepet játszott az akkori művelődési és közoktatási miniszter, *Magyar Bálint*, akit – saját elmondása szerint – a kormányzati pozícióba kerülése óta foglalkoztatott az a gondolat, miként lehet a kulturális tevékenységet, beleértve a minőségi irodalmat támogatni anélkül, hogy ez politikai függőséget alakítana ki. A terv megvalósításának terepéül a Magyar Irodalom Házán belül létrehozott *Kortárs Irodalmi Központ*³ kínálkozott, amelynek céljai között szerepelt az irodalmi élet megélénkülésének elősegítése. Az elgondolás magában foglalta 40-50 kiemelkedő jelentőségű író, költő rendszeres anyagi támogatását. Ez utóbbival kapcsolatban több kérdés is fölmerült: hogyan lehetne egy kvázi "üzleti" viszonyt kialakítani az írókkal? Mit adhatnának ők "cserébe" a támogatásért?

A közoktatást szolgáló *Sulinet program* miatt már nem volt újdonság, hogy vásárolni is lehet digitális tartalmat. Magyar Bálint úgy vélte, a tervezett kortárs irodalmi adatbázis és online szöveggyűjtemény a könyvkiadók számára nem jelent valódi konkurenciát, hiszen tömegek nem fognak számítógépen többszáz oldalas könyveket olvasni (az idő tájt még nem voltak laptopok, és az e-könyv-olvasó készülékek hírből sem voltak ismeretesek). A tervezett

¹ A *Valóságos könyvtár – könyvtári valóság III.* című könyvtár- és információtudományi konferencián 2017. november 27-én elhangzott előadás szerkesztett változata.

program mellett szóló érvek közül kiemelendő: az oktatás számára nagy előnyt jelent, ha az iskolai könyvtárakban hozzá lehet férni a kortárs művekhez, a kutatók előtt pedig egészen új lehetőségek nyílnak meg az által, ha a művek szövegében egy program segítségével lehet keresni.

Nagy vita folyt arról, hogyan legyenek az írók kiválasztva? Volt olyan javaslat, amelyik egy, a kiválasztással megbízott bizottság fölállítására irányult; végül azonban egy másik szempont érvényesült: 1998 tavaszán a miniszter bekérte az élő *Kossuth-díjas* és *Babérkoszorús* írók névsorát: ők lettek a Digitális Halhatatlanok program alapító tagjai.⁴ Az inflálódás elkerülése érdekében a havi díj összegét a minimálbér mindenkori alakulásához kötötték.

A *Nemzeti Kulturális Alap (NKA)* akkori elnöke, *Török András* teljes erőbedobással a program mellé állt, és sokat tett annak megvalósulása érdekében.⁵ Egy 2009-ben készült interjúban *Török András* úgy nyilatkozott, hogy az ő ötlete volt a francia Akadémia mintájára létrehozandó újszerű intézmény, amelynek javaslata Magyar Bálintnak első olvasásra megtetszett.⁶

A DIA ALAPÍTÓ TAGJAI

ÁGH ISTVÁN, BERTÓK LÁSZLÓ, BODOR ÁDÁM, CSÓRI SÁNDOR, DOBOS LÁSZLÓ, ESTERHÁZY PÉTER, FALUDY GYÖRGY, FEJES ENDRE, GYURKÓ LÁSZLÓ, GYURKOVICS TIBOR, HATÁR GYÖZŐ, HUBAY MIKLÓS, JÓKAI ANNA, JUHÁSZ FERENC, KÁNYÁDI SÁNDOR, KERTÉSZ IMRE, KONRÁD GYÖRGY, KUCZKA PÉTER, LAKATOS ISTVÁN, LÁSZLÓFFY ALADÁR, LATOR LÁSZLÓ, LÁZÁR ERVIN, MÉRAY TIBOR, MÉSZÖLY MIKLÓS, MOLDOVA GYÖRGY, NÁDAS PÉTER, ORBÁN OTTÓ, PARTI NAGY LAJOS, PETRI GYÖRGY, RÁKOS SÁNDOR, RAKOVSKY ZSUZSA, SÁNTA FERENC, SOMLYÓ GYÖRGY, SPIRÓ GYÖRGY, SÜTŐ ANDRÁS, SZABÓ MAGDA, SZAKONYI KÁROLY, TAKÁTS GYULA, TANDORI DEZSŐ.

1. ábra

A DIA alapító tagjai

A Digitális Halhatatlanok program megvalósításával a Magyar Irodalom Háza keretében működő Kortárs Irodalmi Központot bízták meg, amelynek vezetője – főigazgató-helyettesi rangban – *Magos György* volt. A program megkapta a kellő kormányzati támogatást: 1998. április 6-án az NKA Bizottsága döntést hozott a program finanszírozásáról a 2000. december 31-éig terjedő időszakra vonatkozóan. Az NKA Bizottsága által jóváhagyott előterjesztésben megfogalmazták, hogy a továbbiakban a tagok teljes autonómiát élveznek a tekintetben, hogy – testületi döntés alapján – kit választanak maguk közé új tagnak.⁷

Az NKA-hoz benyújtott pályázat ambiciózus terveket fogalmazott meg arról, hogyan lesz a kortárs irodalom otthona az élénk, programokkal teli Kortárs Irodalmi Központ, hogyan tudják külső források bevonásával támogatni a Digitális Halhatatlanok Társasága tagjainak életmű-kiadásait, a róluk szóló monográfiák megírását, az idegen nyelvű fordítások elkészítését és kiadását. A tervezett feladatok között szerepelt, hogy a Társaság a Magyar

Irodalom Háza egyik szakmai tanácsadó testülete lesz, és hozzájárul a Ház sokszínű, színvonalas működtetéséhez.⁸

A Digitális Halhatatlanok alakuló ülése

A Kortárs Irodalmi Központ által az NKA-hoz benyújtott pályázat jóváhagyása után megkezdődtek a tárgyalások a Digitális Halhatatlanok leendő társaságába kerülő írókkal, költőkkel. Az érintettek valamennyien elfogadták a program által kínált feltételeket, és aláírták a digitalizált műveik internetes közzétételére szóló felhasználási szerződést.

Az 1998. június 2-án tartott alakuló ülésre a világ számos országából érkeztek a "halhatatlanok", akik az ülésen megváltoztatták a program nevét Digitális Irodalmi Akadémiára. Ugyanekkor szavazták meg az első öt író posztumusz taggá válását; az örökösikkel sikerült a Magyar Irodalom Házának megállapodnia a digitalizálásról.⁹

A Digitális Irodalmi Akadémia program küldetése

Az 1998 tavaszán bejelentett, a működését 1998 második felében megkezdő DIA küldetése, célja az azóta eltelt két évtizedben lényegében nem változott. Az egész világon egyedülálló projekt nem kevesebbre vállalkozik, mint arra, hogy a kiemelkedő életművet létrehozó kortárs magyar írók és költők teljes életművét feldolgozza, digitalizálja és a forrásértékű szövegeket, továbbá az életmű-bibliográfiákat, a szakirodalmi jegyzékeket és az életrajzokat ingyenesen hozzáférhetővé tegye a nagyközönség számára az interneten keresztül.

A DIA program megvalósítása

A nagyszabású program kivitelezése az alábbi három nagy feladatcsoportba szerveződött:

- irodalmi előkészítés,
- digitalizálás,
- online szolgáltatás.

A DIA Szerkesztőség a nyomtatásban megjelent szövegeket előkészítette a digitalizálásra, majd végig menedzselte a folyamatot. A Neumann-ház – mint együttműködő partner – a szabvány kiválasztásában és a digitalizálást előkészítő intellektuális feladatokban vett részt, illetve 2008-ig ellátta az online szolgáltatással kapcsolatos összes feladatot (ld. alább, a vonatkozó alfejezetben).

Az irodalmi előkészítésről¹⁰

A szöveggondozást, továbbá az életrajzok megírását, a bibliográfiák összeállítását az érintett DIA tagok által választott, a műveiket legalaposabban ismerő szakemberekre (kritikusokra, esztétákra, irodalomtudósokra stb.) bízta.¹¹ A DIA Szerkesztőség a szakértőkkel 1998. szeptember elején kezdte meg a közös munkát: először meghatározták a számítógépes feldolgozás elveit és szempontjait. A cél: a művek minél pontosabb szöveggel, formahűen jelenjenek meg és váljanak elérhetővé. Az irodalmi szakértők vállalták, hogy áttekintik a nyomtatásban megjelent magyar nyelvű művek szövegét, összevetik a különböző kiadásokat (amennyiben vannak ilyenek), kijavítják az esetlegesen előforduló hibákat, vagyis "előállítják" a későbbiekben forrásértékűnek tekinthető szövegeket. A feladat további részében egybevetik a digitalizált változatot az eredeti művel, és – amennyiben megfelel a szigorú kritériumoknak – hitelesítik azt.

A fentiekén túlmenően az irodalmi szakértőket felkérték az életrajzok megírására, a szerzői művek bibliográfiájának összeállítására, továbbá a szerzőkre, illetve a műveikre vonatkozó szakirodalmi források összegyűjtésére.

A DIA Szerkesztőség számára óriási kihívást jelentett a pontos és hiteles adatok, utalások felkutatása, a kortárs irodalom műfaji sokszínűsége és műfajelméleti tisztázatlansága, továbbá a számítógépes feldolgozás igényelte egységesítés. Időről időre fölvetődött az igény a kritikai kiadások iránt, de ezt a feladatot a Szerkesztőség nem vállalhatta magára: sem a kompetenciája nem terjedt ki, sem a teljesítőképessége nem volt elegendő a kritikai kiadások iránt támasztandó követelmények teljesítésére.

A digitalizálás és a DIA program online szolgáltatásai¹²

Az irodalmi művek digitalizálására kiírt nyílt közbeszerzési pályázatot a *Free-Soft Kft.* nyerte el, amellyel a Magyar Irodalom Háza 1998. november végén kötött szerződést. A vállalkozó 1998-2001 között az alábbiakban leírt szabvány és a hozzá tartozó dokumentumtípus definícióban meghatározottak szerint digitalizálta az előkészített szövegeket. 2001-től a DIA Szerkesztőség végzi a digitalizálási tevékenységet. A korrektúrázott szövegek maximális hibahatára 1%, vagyis szerzői ívenként 4 hiba.

A feldolgozás alapja a művek kötetbe szerkesztett változata. A digitalizálás során minden egyes mű (regény, vers, dráma stb.) egy-egy önálló fájlba került. A művek kötetekben rögzített rendjének pontos leképezése nem volt könnyű feladat (elég csak a verses kötetek tagolására gondolni). Az igényes megjelenítés érdekében a DIA Szerkesztőség kidolgozott egy műfaj-struktúrát, amelynek adekvát elemeit a digitalizálás előtt hozzárendelték minden egyes műhöz.

A DIA program az alábbi szolgáltatásokat nyújtja az interneten:

- egységes elvekre épülő, strukturált szöveggyűjtemény (a művek az első hat évben oktatási, kutatási és magáncélra letölthetők voltak, 2007 óta online olvashatók);
- az alkotók életrajza, továbbá teljességre törekedve a megjelent művek bibliográfiája és a róluk szóló szakirodalom;
- teljes szövegű adatbázis, melyből a műveket nemcsak metaadataik, de szövegük alapján is vissza lehet keresni;
- tájékozódás a digitalizált könyvek adatai, illetve a művek keletkezésére vonatkozó információk között;
- 2000-2008 között a műveket a műfajuk alapján is lehetett keresni.

A Neumann-ház szerepe a Digitális Irodalmi Akadémia programjában

A kulturális minisztérium javaslatára a DIA program két intézmény együttműködésében valósult meg. A Kortárs Irodalmi Központ feladata volt a digitalizáláshoz szükséges anyagok teljes körű beszerzése, digitalizálásra előkészítése, az adatbázisba kerülő metaadatok meghatározása. A program informatikai alapjait a *Neumann János Digitális Könyvtár és Multimédia Központ* (a Neumann-ház) biztosította, amely a Kortárs Irodalmi Központtal 1998. augusztus 31-én kötött együttműködési megállapodás keretében kidolgozta, illetve kidolgoztatta a digitalizálási előírásokat, megtervezte, feltöltötte és üzemeltette az online

szolgáltatást lehetővé tévő adatbázist és elvégezte a kezelőfelület programozását. A Neumann-ház – minden külön térítés nélkül – a program indulásától részt vett a számítógépes szövegfeldolgozáshoz, illetve a hálózati szolgáltatáshoz kapcsolódó feladatok tervezésében és megvalósításában.

A DIA állománya 2000. május 31-étől érhető el az interneten. Az ünnepélyes megnyitón az akkor 86 éves Határ Győző indította el az online szolgáltatást.

2. ábra

Határ Győző és a Neumann-ház vezetője a DIA honlapjának átadásán

Még abban az évben a DIA program befogadó intézménye lett a Neumann-ház: 2000. október 1-től a DIA Szerkesztőség itt folytatta munkáját 2006 végéig. A korábbi intézkedések alapján a DIA titkára a Kortárs Irodalmi Központot vezető mindenkori főigazgató-helyettes volt. Az átszervezés után Magos György a DIA Szerkesztőség vezetője lett, megtartva a DIA titkári pozícióját; e feladatokat 2006. április végéig látta el.

Nemzetközi szabványok alkalmazása a szövegfeldolgozásban és a tartalomszolgáltatásban

A Neumann-ház a megalapítása után kidolgozta a tervezett online szolgáltatások technológiai alapjait: a szövegfeldolgozásban az ISO 8879-1986 számú *SGML (Standard Generalized Markup Language)* szabvány alkalmazása mellett döntött. Akkor már tudni lehetett, hogy az SGML technológia bevezetése hosszú távon is kifizetődő. Az SGML-nek számos "leszármazottja" ismeretes, köztük a HTML és az XML.

Az SGML szabványos szintaktikája lehetővé teszi az ebben a formátumban tárolt dokumentumok írását, formai ellenőrzését, beolvasását. A szabványban a jelölések (tagek) jelentése nincs meghatározva, ez az alkalmazás feladata. Az SGML testre szabásához meg kell határozni a feldolgozandó állomány szintaxisát, vagyis a dokumentumtípus definícióját (*DTD – Document Type Definition*). A Neumann-házban 1998-ban elkészült az irodalmi művek feldolgozására szolgáló DTD, amely az SGML-ben kódolt fájlokból sok különböző megjelenítést tett lehetővé.

Az online elérhető szöveggyűjtemények rekordjait a Neumann-ház az *Oracle Library* integrált könyvtári rendszerben dolgozta föl; ezzel a szoftverrel történt a Digitális Irodalmi Akadémia, a *WebKat.hu*, a *Bibliotheca Hungarica Internetiana* és a többi online szolgáltatásba kerülő rekordok metaadatainak rögzítése.

A szerzői jogok kezelése

Már a DIA gondolatának felmerülésekor megfogalmazódott, hogy a szépirodalmi alkotások internetes közzétételéért a kulturális kormányzat illő jogdíjat fog fizetni. Az érintett alkotókkal Magyar Irodalom Háza kötötte meg a felhasználási szerződéseket – első ízben az 1998. július 1-től 2000. december 31-ig terjedő időszakokra.

3. ábra

A DIA nyitó oldala 2000-ben

A felhasználási szerződés egyik sajátossága, hogy a DIA szolgáltatásban közzétett művek számától, terjedelmétől független. A tagokat egyformán megillető havi díjazás jobban hasonlít az életjáradéki megállapodásokra, de a jogalapja egyértelműen az írói életművek internetes közzétételének engedélyezése.

A DIA első ciklusában a szolgáltatási palettán szerepelt a letöltési opció. A 2007-ben – immár a Petőfi Irodalmi Múzeum által – újra kötött, és az alkotók egész élete során érvényes felhasználási szerződésekből a művek letöltési lehetősége (vagyis a másolatkészítés) nem szerepel.

Az irodalmi Nobel-díj hatása

2002. október 10-én a DIA egyik tagja, *Kertész Imre* kapta meg az irodalmi *Nobel-díjat*. Az örömteli hír percekben belül eljutott a Neumann-házba, ahol akkor már az olvasók rendelkezésére állt Kertész Imre addig megjelent összes könyve, köztük a kitüntetett *Sorstalanság* című regény. A várhatóan nagy érdeklődés miatt – szakítva a megszokottakkal – a Nobel-díjas író könyveit néhány hónapig nemcsak a DIA adatbázisából lehetett elérni: a művek kikerültek a Neumann-ház főoldalára.

A Nobel-díj nemcsak az alkotónak és a magyar irodalomnak hozott dicsőséget: a DIA és a Neumann-ház ismertségének és elfogadottságának is nagy szolgálatot tett. A *Magvető Kiadó* csak némi késéssel tudta újra kiadni a *Sorstalanságot*, amelyből aztán 2000 végéig 300 ezer példányt adott el. Ugyanezen idő alatt a frissen kitüntetett író műveit 155 ezren nézték meg a DIA, illetve a Neumann-ház honlapján.¹³

4. ábra

Kertész Imre művei – ideiglenesen a Neumann-ház nyitólapján

A DIA program második életciklusa a Petőfi Irodalmi Múzeumban (2007-től napjainkig)

1998 és 2006 között a DIA működését az NKA-val évente megújított szerződések tették lehetővé –, ez a helyzet önmagában hordozta a bizonytalanságot. A fenntartó minisztérium döntése alapján 2007. január 1-től a DIA ismét a Petőfi Irodalmi Múzeum (PIM) szervezeti keretei közé került, és öröndetes módon kilépett az éves finanszírozású programok közül. 2007 óta a DIA a PIM költségvetésében szerepel: a múzeum élethosszig tartó felhasználási szerződéseket köthetett a DIA tagokkal.

Az együttműködés megszűnésével a Neumann-ház átadta a PIM-nek a DIA állományában lévő szövegeket (digitalizált műveket, életrajzokat, bibliográfiákat, a munkában lévő fájlokat a dokumentációkkal együtt stb.), továbbá az adatbázisban tárolt metaadatokat. A szolgáltatás folyamatos fenntartása érdekében a Neumann-ház az új honlap megindításáig biztosította a DIA elérhetőségét.

Az irodalmi akadémia honlapja kétszer is megújult: először 2008 elején, majd 2016 tavaszán. A DIA jelenlegi adatbázisa 2009 vége óta működik. A doménnév is változott: a www.dia.hu foglaltsága miatt a virtuális gyűjtemény korábban a www.irodalmiakademia.hu címen volt elérhető. A DIA védjegyként való bejegyeztetése és az ezen a néven működő honlatszolgáltatás sajátosságai miatt 2008-ban sikerült a szolgáltatás számára a www.dia.hu doménnevet megkapni. A DIA tartalma a PIM Média gyűjteményében föllelhető hanganyagokkal, fényképekkel stb. gyarapodott, de a DIA révén a múzeum is gazdagodott értékes irat- és képanyagokkal, műtárgyakkal.

Az új adatbázis és a honlap kidolgozását a DIA költségvetési keretének terhére finanszírozták 2008-ban. Az SGML formátumú fájlokat XHTML formátumúra konvertálták. A 2008-as adatbázis filozófiája lényegében nem tért el a korábitól, vagyis a könyvfeldolgozás koncepciójától; az utóbbi években azonban már közelít a mű alapú megjelenítés irányába.

5. ábra

Egy Kányádi-vers részlete a honlapon megjelenítve és XHTML-ben

A DIA oldalai iránt állandósulni látszik egy tisztes érdeklődés: napi átlagban 1800-an kattintanak rá a honlapra. A szolgáltatás indulásakor éves átlagban 500 ezer belépést regisztráltak, a látogatók éves átlagszáma az utóbbi időkben 650-680 ezer körül jár.

Az utóbbi években a honlap számos új elemmel gazdagodott: olvashatók új hírek a DIA tagokról, a *Napi idézet* minden napra új olvasnivalót kínál, elkészült az Androidos alkalmazás és a Facebook-oldal.

6. ábra

Napi idézet – 2018. január 30.

A huszadik születésnap évében a PIM célul tűzte ki a szövegek új adatbázisba töltését, a keresési lehetőségek bővítését – például a műfajokra is kiterjesztve –, és keresi a megoldást a DIA jogi státuszának egyértelműbbé tételére.

Az alapítás óta eltelt két évtized summázata: a Digitális Irodalmi Akadémia jó példa egy új típusú állami mecenatúrára, amely elismeri és megbecsüli az DIA tagságát, hozzájárulva alkotói szabadságuk anyagi alapjainak megteremtéséhez, ezáltal lehetővé téve új művek megszületését.

Jegyzetek és felhasznált irodalom

A szerző itt mond köszönetet Radics Péternek, a DIA Szerkesztőség vezetőjének, akinek az önzetlen segítsége nélkül ez a dolgozat csak komoly hiányosságokkal készülhetett volna el.

¹ Az 1954-ben alapított Petőfi Irodalmi Múzeum 1998. január 1-je és 1998 decembere között Magyar Irodalom Háza néven működött, két intézményt: a Magyar Irodalmi Múzeumot és a Kortárs Irodalmi Központot magába foglalva. 1998 decemberétől Petőfi Irodalmi Múzeum és Kortárs Irodalmi Központ néven folytatta munkáját, majd ez utóbbi 2000. évi megszűnése után a Károlyi Palota Kulturális Központ része lett. 2003-tól ismét önálló intézményként, Petőfi Irodalmi Múzeum néven működik. Forrás: Múzeumtörténet.

<https://pim.hu/hu/muzeum/rolunk/muzeumtortenet> [2018. január 28.]

² A Neumann János Digitális Könyvtár és Multimédia Központ létrehozásáról az 1997. évi CXL. sz. törvény a kulturális javak védelméről, a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről intézkedett.

³ A Kortárs Irodalmi Központ 1998. január 1. és 2000. szeptember 30. között a Magyar Irodalom Háza, illetve a Petőfi Irodalmi Múzeum szervezeti keretei között működött. A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma miniszteri értekezletének határozata alapján 2000. október 1. hatállyal a DIA program – a szerkesztőséggel együtt – a Neumann János Digitális Könyvtár szervezeti keretei közé került.

⁴ A Digitális Irodalmi Akadémia megalakításáról. Interjú Magyar Bálinttal. 2018. január 10. [Hangfelvétel.] Petőfi Irodalmi Múzeum

⁵ 1997 őszén Török András, az NKA elnöke fölhívta telefonon e sorok íróját, az akkor létrehozott Neumann János Digitális Könyvtár és Multimédia Központ frissen kinevezett igazgatóját, azt kérve tőle, hogy készítsen el mihamarabb egy tervezetet a leendő kortárs digitális szöveggyűjtemény és irodalmi adatbázis online szolgáltatásának kialakításáról. Húsz év távlatából talán nem túlzás úgy értékelni, hogy a Neumann-ház kislétszámú gárdája sikerrel teljesítette a hatalmas szakmai kihívást jelentő feladatot: megvalósította a Digitális Irodalmi Akadémia online szolgáltatását.

⁶ Interjú Török Andrással a DIA létrejöttéről. <https://pim.hu/hu/digitalis-irodalmi-akademia/torok-andras-interju> [2018. január 28.]

⁷ MAGOS György: Tájékoztató a Digitális Irodalmi Akadémiáról. = *Hungarológia*, 2000. 1-2. sz. 119-132. o.

⁸ Pályázat a Digitális Halhatatlanok Program megvalósítására. Budapest, 1998. [kézirat] Petőfi Irodalmi Múzeum Digitális Irodalmi Akadémia Szerkesztősége, irattár

⁹ Az 1998-ban megválasztott posztumusz tagok: *Illyés Gyula, Mándy Iván, Nemes Nagy Ágnes, Németh László, Szabó Lőrinc.*

¹⁰ MAGOS György, i. m.

¹¹ Az irodalmi szakértők névsora és életrajza megtalálható a DIA honlapján: <https://pim.hu/hu/dia/irodalmi-szakertok>

¹² TÓSZEGI Zsuzsanna: A hazai digitális könyvtárak szerepe a kulturális örökség digitalizálásában és hozzáférhetővé tételében. = *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás*, 49. évf. 2002. 4. sz.

¹³ A következő cikk érdekes adatokat közöl a látogatók számának alakulásáról: TÓSZEGI Zsuzsanna – KORA András: Az irodalmi Nobel-díj hatása a Neumann János Digitális Könyvtár életére. = *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás*, 50. évf. 2003. 3. sz.